

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
számlások küldendők.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

ÓRÁK

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák
medenczék és borkancsók ■ ■ ■

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokra és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok!

Pontos
kiszolgálás ;
jutányos
árak !

Arjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körut 29 sz

Az ev. ref. egyházak szállítója,

DEBRECENI

A vonatok indulása Debreczen állomásról. — Érvényes 1908. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	hova ?	vonat- szám	óra	perc	vonat neme	hova ?
1713	2 20		szv.	Püspökladány, Budapest k. p. u.	1705	12 10		szv.	Budapest k. p. u.
1706	2 44		"	Máramarossziget, Körösmező	4404	12 15		"	Hajdunánás, Tiszalök
4212	4 33		vv.	Tiszafüred, Füzesabony	1702	12 20		gyv.	Máramarossziget, Körösmező
1721	5 09		mtv.	Püspökladány	4710	12 26		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
1710	5 10		szv.	Szatmárnémeti	4716*)	2 20		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
4702	5 15		"	Nyiregyháza, Szerencs	1770	3 11	tvsszsz	"	1) Erőmihályfalva
4402	5 30		mtv.	Hajdunánás, Tiszalök	1745	3 45		"	Püspökladány
4408	8 09		"	Hajdunánás	1708	3 56		szv.	Máramarossziget, Körösmező
4704	8 51		szv.	Nyiregyháza, Szerencs	4706	4 28		"	Nyiregyháza, Szerencs
1703	8 57		gyv.	Budapest k. p. u.	4406	4 36		"	Hajdunánás, Tiszalök
4512	9 41		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes	1701	4 42		gyv.	Budapest k. p. u.
1742	10 00		tvsszsz	Királyháza	4514	4 51		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes
4204	11 33		szv.	Tiszapolgár, Tiszafüred, Füzesabony	4214	4 56		"	Tiszapolgár, Tiszafüred
1747	11 28		tvsszsz	Püspökladány	1704	6 57		gyv.	Szatmár-Németi
4414	11 11		mtv.	Hajduböszörmény	4410	7 00		mtv.	Hajdunánás
					4708	7 06		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
					1709	9 00		"	Püspökladány, Nagyvárad
					4714	10 38		mtx.	Nyiregyháza
					1707	10 40		szv.	Budapest k. p. u.
					1712	10 53		"	Máramarossziget

1) Csak a debreczeni országos vásárok két napján közlekedik.
*) Április 1-től újból fog közlekedni.

Jegyzet
Dél előtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Dél után = déli 12 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

A vonatok érkezése Debreczen állomásra. — Érvényes 1908. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?	vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?
1713	1 29		szv.	Máramarossziget	1702	12 08		gyv.	Budapest k. p. u.
1706	2 18		"	Budapest k. p. u.	4413	2 00		mtv.	Hajduböszörmény
1720	5 03		"	Nagyvárada, Püspökladány	1744	2 51	tvsszsz	"	Püspökladány
4713	6 35		mtv.	Nyiregyháza	4513	3 05		vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske
1711	6 48		szv.	Királyháza	4705	3 24		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
4401	7 14		"	Tiszalök, Hajdunánás	1708	3 36		"	Budapest k. p. u.
4511	7 20		vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske	4403	3 40		mtv.	Tiszalök, Hajdunánás
1742	7 46		tvsszsz	Püspökladány	1701	4 22		gyv.	Körösmező, Máramarossziget
4211	7 54		vv.	Tiszafüred	4213	5 31		vv.	Füzesabony, Tiszafüred
4701	8 04		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4405	6 30		szv.	Tiszalök, Hajdunánás
1703	8 46		gyv.	Szatmár-Németi	4715*)	6 33		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
1722	9 36		mtv.	Püspökladány	1709	6 43		szv.	Szatmár-Németi
4407	11 26		"	Hajdunánás	1704	6 49		gyv.	Budapest k. p. u.
4703	11 22		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4707	8 46		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
1705	11 40		"	Körösmező, Máramarossziget	4515	9 25		vv.	1) Derecske
					1712	9 46		szv.	Budapest k. p. u. Püspökladány
					1707	10 12		"	Körösmező, Máramarossziget
					4400	10 13		mtv.	Hajdunánás
					4203	10 07		szv.	Füzesabony, Tiszafüred, Tiszapolgár
					4711	10 26		"	Szerencs, Nyiregyháza

1) Május 15-től szeptember 15-ig csak ünnep-és vasárnapokon közlekedik.
*) Április 1-től újból fog közlekedni.

Jegyzet.
Dél előtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Dél után = déli 15 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamiások küldendők.

Megjelenik hetenként egyszer szombaton, másfel napon.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Harang-zugás.

Mikor a harangnak méla-bus zugása végig száll a tájon, óh milyen sok-féle érzéssel tölti el az emberek szívét . . .

Reggelnek idején hívja-hivogatja az Isten házába; csöndes alkonyaton pedig mintha szólna: emberek az Isten ismét imádjátok, a családi tűzhely enyhe melegénél — ama jóságáér', ama kegyelméér' amellyel veletek volt az egész napon.

Máskor meg a harang öröme ösztönöz — a vidám zenének enyelgő hangjai vegyülnek a harang ünnepi szavába s megyen az ifju pár reményteljes szívvel az Isten házába . . . s örömmel-telt lelkök szent imába kéri „hogyan az örök Isten gondozó kegyelme az élet utain őket vezérelje nagy buzgón mindenütt.

Ismét szól a harang . . . megható a hangja . . . mennek a gyermekek az Isten házába . . . konfirmációra . . . s amikor megállnak az egyszerű templom boltívei alatt — úgy tetszik minékünk mint hogy ha ezalatt széjjel nyílnának a templomnak falai s ragyogó felhő közt ott látnánk az Urat amint ölelésre kitérve két kezét eként szól hozzájuk: *jöjjetek én hozzám*; s rebegő ajakkal, amikor elmondják: *hogyan „a szentháromság egy örökkön élő nagy Istent imádják teljes életükben — s hisznek az Atyában s az ő Szent Fiában a Jézus Krisztusban és a Szentlélekben“* — akkor mintha fehér szárnyu galamboknak tiszta szép serege szállana az égbe . . . az Isten elébe . . .

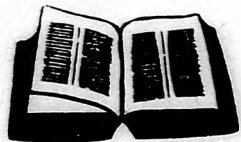
Ismét szól a harang . . . óh de most a hangja olyan, mintha sirna s úgy tűnik fel nekünk, mintha bus szívünknek gyászoló bánatát zokogná mivelünk . . . mikor a koporsót árván maradt gyermek, bu-bánatos özvegy . . . szerető testvérek, rokonok, barátok, nagy busan kísérik ki a temetőbe . . . s keservesen sirva . . . temetik a sirba . . .

Ismét szól a harang . . . de mintha a hangja elváltozott volna . . . amikor a tűzvész vagy a vizáradás zugó zivatarnak pusztító szárnyain rohan az emberek hajlékai felé . . .; ekkor a harangnak vészt hirdető hangja megdöbbeníti minden embernek a szívét és arra indítja, hogy a nagy Istentől kérjen segítséget, hogy hozzá forduljon erősítés végett . . . a nagy vész idején . . .

Most is szól a harang . . .

Köröstarcsa.

SZABÓ JÁNOS.

Két templom.

Az egyik templom róm. kath. templom és Tornaalján várja a megépülést. Várja a szegény magyar hivek után a dúsgazdag püspökségről s nagy magyar róm. kath. egyháztól.

A másik Bukovinában a messze Andrásfalván emelkedik. Az idegenben is magyarnak és kálvinistának maradt maroknyi nép keserves önadóztatással, napszámos munkával, a szájától elvont falatokkal 25—30.000 koronát ölt bele az építkezésbe.

A béremelkedés, az anyagdrágulás, a közbejött szerencsétlenségek (a belső felszereléshez készült asztalos munka, ajtók stb. elégték, a hirtelen beköszöntött tél a friss vakolatot elállasztotta,) azonban erősebbek voltak, nem mint az andrásfalviak buzgalma, hanem mint a nép anyagi ereje s most ez a templom is bevégezetlen. Itt a tavasz, a falak körül ott állanak az állványok, de nincs kéz, mely a munkára induljon.

Ime igy néz ki a magyarságnak két temploma s ez idő szerint hü szimboluma a magyarság két egyházának a róm. kath. és a református eklézsiáknak, sőt magoknak az illető vallásfelekezteknek és a magyarságnak is.

A mi házaink roskadoznak, a mi hajlékaink nem tudnak megépülni s ha szinte hozzá is kezdünk itt-ott a tatarozgatásokhoz, csakhamar abba kell hagynunk a munkát.

Ugyan mi lehet az oka ennek a tehetetlen szegénységnek és ennek a szálnalmas elesettségeknek?

Hogy lehet az, hogy a mi kath. testvéreink minden nagy vagyonuk, millió holdnyi birtokaik, még több alapítványaik dacára nem képesek egy templomot rendbehozni és mihelyst a magyarságnak nemzetiségi vidéken vagy akárhol háza szükségeltetik: országos adakozásra és a Budapesti Hírlap támogatására van szükség?

Nem kicsinylem e támogatást és a szegény andrásfalvi magyaroknak is tisztelettel kikérem. Ha valakik, ők bizonyosan rászorultak arra, hogy a magyar sajtó védelmébe és pártfogásába vegye őket, mert ime miután erejüket teljesen kimerítették és utolsó filléreiket is feláldozták: ott állnak a bevégzetlen nagy vállalkozás előtt és nem tudják a még hiányzó 6000 koronát előteremteni.

A magyarországi ref. egyházak még alig adtak nekik az egy Debrecen kivéve. A magyarság maga pedig éppen semmit. Debrecen urasztali készletet s keresztelő medencét csinál-

tatott, de ez arany ezüst edények a vakolatlan templomhoz nem illenek. E szent edények nélkülözhetetlenek, de még is maga az Isten háza a lényeg és erre az Isten házára kívántatik a magyar egyházak, a magyar emberek felekezeti különbség nélkül való adakozása és a mi ezt az adakozást miveli: az áldozatkészségnek felkeltése.

A magyar sajtótól várjuk erre a megfelelő irányítást és a mi nagy tekintélyes lapvezetőink kezében látjuk a Mózes csodás pálcáját, mely a kösziklából is vízforrást fakasztott. Szeretettel kérjük, a mi mostani nagy veszedelmeink között is ne felejtkezzenek meg erről az ügyről. A sajtónak kell szóvá tenni azon körülményt is, hogy miért nem adatik igen helytelenül a néhai való Csángó egyesületnek megmaradott tekintélyes pénzéből a régi segély az andrásfalvi ref. egyház belhivatalnokainak, a mint hogy ez a segély igen helyesen most is megadatik a róm. kath. egyház részére.*

A mi saját belügyünk marad a ref. konvent elutasító magatartását az andrásfalviak segélykérvénye tekintetében szóba hozni. És noha tudjuk, hogy erre a célra a konvent rendelkezésére megfelelő alap nem állott, teljes tisztelettel mégis szóba hozzuk ezt. De nem a rekrimináción fordul meg a dolog, hanem az erős 6000 koronákon, mely összeg a csángó templom és torony bevezetéséhez kívántatik s a melyet nekünk magyarországiaknak kell előteremtenünk.

Adjon a ki adhat, adjanak első sorban az egyházak. 2000 egyház 3 koronájával már összerakhatja ez összeget.

Lesznek szegények, a kik ennyit se adhatnak; adjon helyettük más testület vagy magánember, a kinek adatott. A jókedvű adakozó kedves az Ur előtt. Találjon kedvet mielőttünk a bukovinai csángók templomának ügye és legyünk is rajta, hogy megépülhessenek.

Hiszem is, hogy megfognak, s a Csaba legendájának, a még a sirból is visszajáró hagyományos hazaszeretetnek mind a két kis magyar templom látható emléke leend. Mindezt hiszem, de azért mégis eltűnődöm azon, hogy midőn minden intézmény halad, fejlődik, előre tör s a társadalomban száz meg száz új alkotás jő létre, mi egyházak kivétel nélkül mind a háttérbe kerülünk s ha egy veszélyeztetett pont megtartására vagy rendkívüli erőfeszítésre van szükség, mindjárt kifogy belőlünk a lélekzet és a végveszede-

* A Csángó-egyesület 150—200,000 kor. vagyonát a Szent László társaság egyesület kapta, de a régi kötelezettséggel, melyet azonban a kálvinista csángók iránt nem gyakorol a Szent László egyesület vagy társaság.

lemre riasztó trombitát kell elővenni ; akár csak őseinknek, a kik csak unos-untalan a véres kardot hordozták körül.

De ők megtartották az örökséget, mely kezőkre szállott s a magyarság megmentése most is megérdemli, hogy kérjünk, hogy a jó szivek ajtaján zörgessünk. A kiknek fülei vannak a hallásra, hallgassa meg szavunkat és adjon a szegény andrásfalviaknak a mig van, a kiknek adhasson.

Dr. Ferenczy Gyula.

Stöcker Adolf.

A német keresztyén-socialismus hirneves megrementője, Stöcker Adolf, mint napilapjainkból tudjuk, február 8-án virradóra megtért az ő atyáihoz. A hol csak ismerték nevét, részvételt vették hirül kidöltét, mert tagadhatatlan, hogy a mult század német protestáns egyházának egyik nagy alakja volt.

Halberstadtban született 1835-ben dec. 11-én. Atyja őrmester, s noha katona, vallásos érzésű ember. A családi otthon vallásos szelleme befolyásolta az ifju Stöckert, hogy a theológiára menjen.

Iskolái elvégzése után Kurlandban nevelősködik. Nevelőségének évei, a melyeket előkelő körökben, komoly, tudományos munkálkodással tölt el, kitörölhetetlen nyomokat hagytak lelkében. Majd kisebb lelkészi állomásokon szolgál, s 1871-ben tábori lelkésznek hívják meg Metzbe.

Metzi működése közben ismeri meg a tevékeny ifju lelkészt, a kinek köszönhető az első metzi német leányiskola is. I. Vilmos császár. Többször hallgatta erőteljes predikációit, s 1874-ben meghívta udvari papnak Berlinbe.

Tudnunk kell, hogy a mult század hetvenes éveiben Németországon, a szellemi élet terén, nagy visszaesés következett be. A nagy nemzeti lelkesedés lecsillapodván, maradványa a militarismus lön. Az anyagi, gazdasági hatalmas föllendülés a szerencséseket, vagyonosakat kevélyekké, a szegényeket, a munkássorsra kényszerülteket ingerültekké, elégedetlenekké, követelőzőkké tette. A kultur-harc sok embert elidegenített az egyháztól. A templomok kongtak az ürességtől ; a theológiák megnéptelenedtek. Az egyház tekintélye ugy alá szállott, hogy midőn egy lipcei gymnasiumi tanár kérdé tanítványait, miért nem megy közülök senki theológiára, az volt a válasz: mert szegyeneltünk volna !

Ha e sötét képet derültebb váltotta fel, nem kis érdeme Stöckernek !

Szent buzgósággal látott lelkipásztori munkájához. Gondjából nem volt kifelejtve a legkisebb ember, a leg-

szegényebb sem. A megtámadott keresztyénséget hol a zsidók kezében levő hirlapok, hol a socialista agitatorok ellen védelmezé, védelmezé tüzzel és bátorsággal. Most a templomi szószékben, majd a munkások között, most az egyetemi hallgatók commersein, majd a birodalmi gyűlés ülésein hangzott gyűjtő beszéde. Már előbb — hogy sem a Vilmos császár ellen elkövetett 1878-iki merényletek föltárták volna az örvényt, a mely felett a német társadalom járt — 1878 januárjában hatalmas beszédben mutatja fel, hogy mi a keresztyén ember kötelessége a munkásnéppel szembe, egyszersmint, hogy mi a kötelessége a munkásnépnek a felsőség és a haza iránt. Ezzel a sokat citált beszédével rakja le a keresztyén socialista párt alapjait.

Kemény szavakat dörög oda a szocialdemokratának : Önök gyűlölik hazájokat, sajtójok gyűlöletet lehel, s ez iszonyu, hiszen hazát gyűlölni olyan, mintha valaki az édes anyját gyűlöli. Az méltatlan egy nagy párt-hoz, hogy a hazát és a ker. vallást gyűlölje stb.

A socialista, antikeresztyén, nagyobbreszt zsidó sajtót vádolja : sebeket ejt, a helyett, hogy sebeket gyógyítana, az égő sebekre balzsam helyett mérget csepegtet, lázít a keresztyénség ellen, a helyett, hogy a kegyességet ápolná stb.

Sokszor támadták ezekért s hasonló beszédeiért Stöckert, a ker. socialista párt vezérét a szocialdemokraták, egész az utolsó időkig. Hevesen támadja a zürichi socialista ref. lelkész Kutter is, a nálunk is ismeretes röpiratában („Sie müssen“). Kutter azt mondja, hogy a szocialdemokraták támadása helyett a ker. socialistáknak inkább így kellene beszélniök : szegyeneljük magunkat ezek előtt a szocialdemokraták előtt, a kik figyelmeztettek bennünket elhanyagolt kötelességeinkre, megismerjük mi nagy hibáinkat, sietünk helyrehozni, a mit elmulasztottunk, az által, hogy meg nem tévesztve a nagyok véleménye által, hirdetjük, a mit már régen kellett volna hirdetnünk : a szocialdemokráciának igaza van, igaza követeléseiben és céljaiban. Kutter kicsinyhitűségnek mondja a protestáns keresztyénség fegyvereivel támadni a szocialdemokráciára, a helyett, hogy ebben a jelenségben az élő Isten kezét látnák meg.

Stöcker azonban nem csak dorgálni tudott, de tenni is ; a hatalom birtokosai előtt felemelte szavát a nép, a munkás szegény nép érdekében, fáradozásainak eredménye az 1881-ben megjelent híres császári ígéret, mely a munkásnép atyai gondozását helyezte kilátásba. Ez ígéret valósult meg nagy részben 1888-ban, a munkásbiztosítási törvényben, a mellyel Németország megelőzte a többi államokat. Stöcker munkásságára zavarólag hatott Bismark magatartása, s ennek tulajdonítható, hogy a berlini munkásság nagy része nem a ker. socialista, de a szocialdemokrata párthoz csatlakozott. Stöcker aztán, hogy szabadon, korlát nélkül mun-

kalkodhasson, lemondott az udvari papságról, s a városi missio élére állott.

Hogy milyen hatása volt hallgatóira, érdekesen világítja meg londoni esete, a hova egy társaság hívta meg felolvasás tartása végett. Az anarchista német elem legveszedelmesebbjei e nagy világvárosba vonták magukat, s mikor megtudták, hogy Stöcker Londonba jő, nagy zajt csaptak ellene a hírlapokban. Sőt fenyegették, úgy, hogy meghívói kijelentették előtte, hogy nem bálnák, ha lemondana az előadásról, mert az a hír, hogy életére törnek. Stöcker hallani sem akart a lemondásról: „Ha el kell pusztulnom, hadd haljak meg hivatásom betöltése közben.“ A nagy Exeter Hall zsufolásig megtelt. Alig kezdte meg előadását, mindjárt felhangzottak a zavaró közbeszólások, de mégis szerencsésen elvégezhette feladatát. A tömeg erre zugva tódult a kijárat felé. Nagyon könnyen megtörténhetett volna, hogy rátámadjanak. Vendéglátói tanácstalanul álltak körül. Most egy munkás lépett fel a pódiumra, szolt: „én socialdemokrata vagyok, tehát az ön ellensége. De ez a banda oly nyomorult, hogy nem akarom, hogy ön kezeik közé jusson. Jöjjön velem, nem lesz bántódása.“ Szolt, s karját Stöcker karjába öltve, elindultak, a nagy tömeg között kifelé. Senki sem bántotta. Azzal az erővel, a melylyel megnyerte e derék munkás szívet, sokakat megnyert volt életében.

Azok, a kik nem szívesen látták Stöcker agitálását a munkások között, szerették volna, ha csak a Stadtmission-nak él. Bizonyára elévülhetetlen érdemei vannak ezen a téren is, de nem az az ember volt, a ki csak egyesekért fárad, ő a nép-lelket akarta megmenteni, a vallástalan socialismusból a keresztyén socialismus felé terelni. A socialdemokraták, a zsidó sajtó gyűlölte is, s az egész világot tele kürtölték ellene, hogy képmutató. Am, mikor egyszer Baselben beszélt a munkások előtt, a hazatérő munkások között nem egy szólt ekként: lehetetlen, hogy képmutató legyen. A kit egyszer megfogott beszédének varázsa, annak éreznie kellett, hogy itt olyan valaki beszél, a ki azt a mit mond, hiszi is. Hirdetett igazságaira felteszi életét. A maga előnyére, dicsőségére nem gondol, egyedül az ő Urának Krisztusának dicsőségére és az emberiség javára.

Elmondhatta: nekem az élet Krisztus, a meghalás nyereség. (Phil. 1, 21.)

Csernák Béla.

A mi szolgálatunk.

E cím alatt a „Debr. Prot. Lap“ legközelebbi számaiban Futó Zoltán és Andrassy Kálmán lelkésztársainknak az Isten Igéje, az az a Krisztus evangéliuma sikeres hirdetéséről vallott elveik és meggyőződéseik

vannak kifejtve egymás között váltott levelezés alakjában.

Maga a tárgy közérdekű és a legnagyobb mértékben kiváló fontosságu, ezért került a nyilvánosság elé.

Nagy lelki gyönyörűséggel olvastam e mély érzéssel és nagy tudással folytatott szellemi csatározást s Nagytiszteletű Szerkesztő ur becses engedelmével legyen szabad e nagy fontosságu tárgyban szerény nézetemet nekem is röviden nyilvánítanom!

Abba mindketten megegyeznek, hogy „csak a Krisztust kell prédikálnunk“, az ütköző pont azonban közöttük az, hogy „mikor prédikáljuk a Krisztust“?

Erre nézve Futó Z. lelkésztársunk eképen vélekedik: „Ha az a Krisztus, a kit a biblia fest, nem az Én lelkemé: úgy az én szavam „zengő érc, pengő cimbalom.“ Ez alapon mondja tovább: „Hivatásunk az, hogy „embereket halásszunk“ s e cél elérése végett „bátran predikálja az ő szíve, lelke Krisztusát, — az új idők jelei közt, azok igényeinek megfelelően, egyéniségének fényét rávetve, hangulatával körülölelve; mindaddig, míg meg nem bizonyítják, hogy a lelke Krisztusa, a szeretetnek előtte szent fényben ragyogó emez örök megtestesülése nem azonos a biblia, az isteni kijelentés Krisztusával.“

Ezzel szemben Andrassy K. lelkésztársunk annak előrebocsátása után, hogy „nekünk Krisztus tanítványainak csak azt az igazságot lehet haszonnal hirdetniük, mely a bibliában van megírva; nem pedig azt a véleményt, mely a magunk lelkében visszatükröződik, — megállapítja, hogy „a magunk lelkében nem bizhatunk, bármennyire telítve van is az a mi Krisztusunkkal, mert a világ lelkével telítve van.“

„Világnézetünkben, ténykedésünkben nagyon nehezen tudunk ráhelyezkedni az igazi szegletköré: elmélkedik tovább. Miért? Felelet ez: „Mert nem foglalkoztunk eleget a Krisztusi szellemmel, mely a világ világossága.“

Majd annak kifejezése után, hogy milyen a biblia embere, azt mondja: „arra kell törekednünk, hogy egyházunkba a biblia életét plántálgassuk be. Ezt az életet kell nekünk megismernünk s aztán a gyülekezet tagjaival megismertetnünk. Hogyan? Az eszközök — úgy mond — adva vannak a bibliában lévő alapelvekben.“

Miért? . . . Hogyan? . . .

Úgy érzem, mintha e kérdésekre adott feleletei után kétszeres erővel tolna lelkem elé ismét a kérdés: Miért? és Hogyan? . . .

Mert az még nem elég és nem biztosít sikert, ha foglalkozom a Krisztusi szellemmel.

Foglalkoztak és foglalkoznak azzal ma is eleget a hitetlen bölcsek is.

Az sem elég, ha a bibliában levő alapelveket ismerem: ismerik azokat a mai tudósok is, a kik a krisztianismust oly hevesen ostromolják.

A nagy kérdésekre mintha közelebbi és kielégítőbb felelet volna már ez e további meghatározása: „ha lelkünk a biblia világában él, ez a világ alakítja lelkünket s úgy hirdethetjük a Krisztust.“

Dehát mikor él lelkünk a biblia világában? . . . Hogyan juthatunk el erre? Ismét ezek a kérdések merednek lelkünk előtt . . .

Nos, kedves lelkésztársaim. Én az előbbi kérdésre a magam lelkével azt felelem: akkor: *ha mi bennünk is él a Krisztus.* . . .

És mikor él? hogyan juthatunk el erre? Bizony

a magunk erején, semmiképen sem... Megvagyom írva: „Akaratom vagyok a jóra, de hogy azt elvégezzem, nem tehetem.“ Érzem erőm gyengeségét, súlyosan érzem, hogy ha az én lelkem a világ lelkével van telítve: akkor az én lelkem a világnak és nem lehet, egyszersmind a Krisztusé is; akkor én a biblia élő Krisztusát semmi esetre sem predikálhatom sikeresen s ha mégis predikálom, bizony csak zengő érc és pengő cimbalom lesz az én hangom.

Tény, hogy csak úgy lehetek én a biblia emberévé, csak akkor fog lelkem a biblia világában élni és csak úgy predikálhatom sikeresen a biblia élő Krisztusát, ha „*én bennem is él a Krisztus.*“

És ha erre eljuthatok, akkor az én lelkem nem lehet a világ lelkével telítve; mert hiszen maga az élő Krisztus mondása: „senki sem szolgálhat két Urnak“ akkor a bennem élő Krisztus erejével és hatalmával fogva akkor sem tudnék mást predikálni, mint a biblia élő Krisztusát, mert erre ellenáthatatlanul ösztönözne engem „a csontjaimba rekesztett tűz“ — és akkor az én egyéniségem fénye, vagy hangulata lehetetlen, hogy ellenkező legyen a biblia Krisztusával, lehehetetlen, hogy az *idők változó jeleihez* s kitudja miféle *igényeihez* szabja magát.

Nem arról van és lehet tehát szó kedves lelkész-társaim, hogy a predikálásunk alapját a predikáló lelkületébe vagy pedig a bibliába helyezzük, hanem igen is arról, a mit fentebb mondtam, hogy t. i. „él-e bennünk a Krisztus“ és ennek folyamánaként az Isten fiában való hit által élünk-e, mert csak és így predikálhatunk sikeresen; ámde erre — a mint már szintén mondtam, a magunk erejéből képtelenek vagyunk.

Gyarlóságunk érzetében lelkünkben megalázódva, szüntelen kérünk és vágyva óhajtnunk kell tehát erre nézve Istennek segítő kegyelmét és szent lelkét és annak segítő ereje majd megtanít bennünket a predikálás mikéntjére; megsegít a biblia Krisztusának nem csak megismerésére, hanem befogadására is; mert hiszen e nélkül a bibliában élő isteni erő, vajjon hogyan nevelhetne nekünk szárnyakat, hogy magasra szálljunk, mint a sasok?

A ki pedig mindezekre talán azt mondaná: hogy ez *pietizmus*, az felette tévedne, sőt ellenkezőleg ez volna az igazi élet és valóság, akkor teljesednék be rajtunk is hogy tetszett az Istennek a bolond predikálás által tartani meg az emberiséget, hogy egy test se dicsekedjék. Majd akkor nem lenne okunk ama panaszra hogy „a mi keresztyénségünk messze jár a krisztianizmustól és hogy mi nem élünk Krisztusi életet;“ a minnek egyik legfőbb oka bizonyára nem az, hogy mi nem a bibliát predikáljuk, hanem igenis az, hogy bár ismerjük a biblia Krisztusát és predikáljuk is azt, de nem fogadjuk be a lelkünkbe, épen azért nincs is élő és ható ereje bennünk és általunk.

Ezért nincsen aztán elegendő erőnk és képességünk a biblia lapjain élő kölcsönösség és viszonyosság nagy élettörvényét bepredikálni a hallgatók lelkébe, nem bírjuk az Isten lelkétől meg nem gyújtott lelkünk fényével a világegyetem nyílt titkait felmutatni; szóval nincs elegendő erőnk az eszményeket bevinni a gyakorlati életbe.

„Kérjétek és megadatik, keressétek és megtaláljátok,“ mondja a Krisztus.

Vajha mindnyájan kérnénk és keresnénk ezt az élő és ható erőt!
Az Ur kegyelme legyen velünk.

Piricse 1909 március 15.

id. Barcsa Endre

ref. lelkész.

Ritschl iskolája s annak theol. fejlődése Kaftan Dogmatikájában.

Magyar prot. egyházunkban a múlt század 70-es éveiben megindult u. n. Ritschl-féle theologia különösebb szellemi mozgalmat épen nem idézett elő. Tudtunkkal a tudomány igazi képviselői közül fentartás nélküli követője nincs s ismertető munkák is alig jelentek meg. Szép cikksorozatot írt róla Masznyik Endre dr. pozsonyi theol. tanár a Prot. Szemle 1898-iki évfolyamában. A Debr. Pr. Lapban Lic. Lencz Géza ismertette 1901-ben s külön füzetben is megjelent rövidke ismertetéséről Balogh Ferenc hittanár mondott jóakaratú bírálatot (Debr. Prot. Lap 1902. I. Theol. Szaklap is), ki dogmatörténelmi mozzanataiban is rövid, de velős pontokban foglalta össze a ritschlianismus főtartalmát. Szolgáljon e mostani tanulmány az idevonatkozó legújabb mozgalom ismertetésére.

Ritschl-lel magával — t. i. külön tanulmányokban — újabban keveset foglalkozik a tudományos világ, a 80-as évek heves küzdelmei hamar lelohadtak. A német prot. irodalom terén az újabb időből pusztán két művet említhetünk fel, egyik mint ellenírat, Ritschl Isten országáról való tanát régebbi, a felvilágosodás korából származó művekre viszi vissza s ez: Dr. Richard Wegener „A. Ritschl's Idee des Reiches Gottes im Licht der Geschichte 1897., az Ecke, Haack, Kähler, Crenner stb. vitáit ismerteknek feltételezem a 90-es évekből, másik sympathizál ez irányzattal s ez Lic. Constantin Kügelgen, Grundriss der Ritschl'schen Dogmatik“ 1903. (Prot. Szemle 1904. 2. f.) Meg kell említeni, hogy amiről már Ritschl Otto az öreg Ritschl-rői írott két kötetes életrajzában tesz említést, a „Rechtfertigung und Versöhnung“ már a 70-es években lefordított angol nyelvre is és ez irányzatnak egy képviselője is akadt ott a montrose i lelkész Garvie Alfréd személyében: The Ritschlian Theology, Edinburg 1899, de Orr, Denney, Wesley, Morgan stb. professorok fellépése a mozgalmat csak kicsiny körre szorította.

A különböző egyetemek tanárai között azonban még mindig tekintélyes számban van képviselve ez iskola. Megpróbáltam azoknak neveit összeállítani, kik ma is élnek, vagy önálló műben, vagy hirlapi cikk útján a ritschlianismussal rokon gondolkozást árulnak

el. Ideirom őket az egyetem megnevezésével: Svájcban Mezger, (Bázel), Németországban Harnack, Kaftan Gyula, (Berlin), Ritschl Otto (Bonn), Schian (Gieszen), Schürer, Kattenbusch Traub, (Göttinga), Haupt, Loofs (Halle), Titius (Kiel), Kirn (Lipese), Herrmann, Mirbt, Rode, (Marburg), Schulze (Rostock), Lobstein (Strassburg), Gottschlick, Häring, (Tübinga), Wendt (Jena). Wobbermin (Boroszló). Ezenkívül ideszámíthatjuk Kaftan Tódor kieli superintendenst, néhány lelkészszel, de ez utóbbiak között inkább ellenséges magatartás tapasztalható. A párisi egyetem volt professora Sabatier, Menegoz-val együtt véleményem szerint más u. n. Symbolo-fideistikus iskolának megalapítói.*

Elég tekintélyes tábor képeznének hát még mindig a követők, azonban az iskola egysége megbomlott. Egyfelől egyéni nézeteit mindenki szereti belevinni saját tanaiba, másfelől az iskola a maga egészében is két részre oszlott: az u. n. régi hívek igyekeznek a mester intencióit megtartani, bár már nagyon eltávoztak tőle, s a megigazulás és kiengesztelődés szerintők a történeti s megdicsőült Idvezítővel áll összefüggésben, a Ritschl-féle baloldal Harnackal élén pusztá ethikai fogalomná változtatja át a vallást s tulzásaiban a régi rationalismussal versenyez. Mindazáltal különösen ügyesen szerkesztett lapjaik utján nagy hatással vannak. Tudományos folyóiratuk a „Zeitschrift für Theologie und Kirche“ jelenleg D. W. Herrmann und D. M. Rode szerkesztésében, kritikai szócsovéjuk az E. Schürer és Ad. Harnack szerkesztésében megjelenő „Theologische Litteratur Zeitung, sőt gondoskodtak népies kiadványról is a „Die Christliche Welt“ utján, melynek barátjai 1896 óta Eisenachban évenként nyilvánosan összejönnek.

Ez a baráti kör folytatott harcot a Debr. Prot. Lap legközelebbi számaiban ismertetett Seeberg-féle modern-positiv theologiai iskola ellen. A régi ritschlianusok ugyanis azt iratták, hogy felesleges egy újabb, modern-positiv iskolát alkotni, ők képviselik azt a modern theologiat, mely a régi hit mellett marad (moderne Theologie des alten Glaubens** s az ezt kifejtő Kaftan Tódornak pártjára keltek Traub, Herrman, Haupt. A christliche Welt megbizásából írta Schian művét: „Zur Beurtheilung der modernen positiven Theologie“ s Kaftan dogmatikájának legújabb kiadásában szintén erős elítélés található az iskola ellen.

Kidolgozott dogmatikája a ritschlianismusnak 1906-ig jöllehet dogmatikai irányzat akar lenni, egyedül Kalfán Gyulától volt, kinek műve 4 kiadásban jelent meg. Vázlatot adott Schultz, továbbá a nem rég elhalt Reichle „christliche Glaubenslehre“ cím alatt 2. kiadás 1902.

* Lásd ugyanezen szerzőtől „Sabatier mint ref. és dogmatikus“ az 1903-iki Prot. Szemlében s külön füzetben is.

** Prot. Szemle 1906. 4. f. E lap sok, a ritschlianismussal sympatizáló cikket közöl.

melyben józan ritschlianismusnak mutatja magát; (Prot. Szemle 1903. 5 f.) még vázlatot a Luthard örökébe lépett Kirn „Grundriss der ev. Dogmatik“ c. alatt 2. kiadás 1907. Szükségtelennek tartja a hitnek a modern világnézettel kiegyenlítését (mint tesz a modern positiv theologia), hanem az exegetikai s bibliai theologiai kutatások eredményeinek átalakító hatását a dogmatikára elismeri. Ez utóbbi a ritschlianismus elve, mely ily módon akar megszabadulni az elveivel nem egyező tartalommal. Jézus váltsága az Isten országának megvalósításában van, tehát erkölcsi feladat. A praexistencia Isten örök üdvakarátát és megváltó szeretetét jelenti, mely a történelmi Krisztusban megjelent. Amit ezek után a Lutherrel való egyezésről mond, azt komolyan venni nem lehet. (Lásd bővebben Prot. Szemle 1905. 7. f.)

Az 1906. évben a régi ritschlianusok egyszerre 3 dogmatikával is gazdagították a német irodalmat. Az egyik Herrmanntól a „kultur der Gegenwart“ c. gyűjteményes vállalatban jelent meg, Christlich-Protestantische Dogmatik“ c. alatt. A dogmatika feladataul a Krisztus élete által felkeltött hit előterjesztését teszi és így részben Ritschl-tól is eltérőleg a schleiermacheri öntudaton alapuló theologiat követeli. Másik dogmatikai munka: Wendt „System der christlichen Lehre.“ Mint a cím is mutatja, rendszert akar adni, ellentétben Herrmannal és Kaftannal, kik a régi Loci felújítását javasolták. De systemájába felveszi az ethikát, sőt apologetikát is. Főkérdés reá nézve, hogy mit tarthatunk igazi keresztyéninek. Az inspiratio tana természetesen szerinte nem álihat meg, de kell a szentírásban mégis olyan résznek lenni, mely a történelmileg érvényes norma legyen. Wendt nem állítja szembe Jézus evangéliomát az apostolok igehirdetésével, hanem a normatív alaptypust az apostoli hagyományban véli feltalálni. Amilyen mostohán bánik Wendt a szentírással, éppugy jár el a Krisztus személyével is. Első sorban is megkülönbözteti Jézus kijelentését, az ő személyétől. Szemléletének bensősége őt Isten akaratának kijelentőjévé teszi oly mérvben, mint más vallásokban az nem található, de személyileg pusztá ember ő, ha különös erkölcsi erő és tisztaság jellemzi is, személyének isteni praexistenciát tulajdonítani határozott hiba. Váltságmunkája abban állott, hogy felismerte istennek, mint Atyának, a gyermeki viszonyra vonatkozó üdvakarátát és ideáljává lett az Isten gyermekeinek. Szentlélekről persze szó sem lehet, legfeljebb Isten lelkének nem személyes, világ feletti erejéről. Ennyiből is látható az egész systema. Harmadik mű: Häring „Der Christliche Glaube. Ő is öntudaton alapuló, tapasztalati theologiat akar, de ennek a kijelentés bizonyosságán kell nyugodnia. A kijelentés bizonyossága szerinte az, hogy „Istennek legbensőbb lénye a történelmi Krisztus személyének egész

működésében s életében megismerhetővé lett s ez Isten szeretetében vetett bizalmat költ. És itt jön az ismert elv a történelmi-kritikai vélemény megalkotásáról, melynek végén a keresztyénség igazsága a hit elhatározására, vagyis teljes subjectivismusra vezetetik vissza. Ritschl szellemében megkülönbözteti a bünt és bűnösséget, az egyes csak belevonatik a többiek bűnös viselkedésébe, bűnösség ott képzelhető, ahol a tudás és akarat is megvannak. Jézus működése profétai, mint Isten kijelentésének közlője és főpapi, ez utóbbi Isten előtti közbenjárásra vonatkozván, Isten örök szeretetének hordozója a Krisztus, nem pusztán, mint annak történelmi korrelatívuma, hanem realis praexistenciában is t. i. a titokban, melynélfogva az Atya öröktől fogva szerette a Fiút. Ami persze ismét semmit nem mond (v. ö. Prot. Szemle 1007. 7. f.)

Egy szóval bármerre tekintünk, sivár letarolt mezőket látunk. Romboló kritikai irány, párosulva subjectivismussal igyekeznek szép formában megjeleníteni s épen azért az óvó figyelmeztetés helyén van a sokszor még tanultabbakat is megtévesztő irányzattal szemben. A ritschlianismusként kezdettől fogva törekvése volt gondolatainak elpalástolása, burkolt alakban kifejezése. Talán egy idevonatkozó művön sem látszik ez megannyira, mint éppen a Kaftán dogmatikáján. Épen azért vettük ezt egyfelől analizisünk tárgyául.

Másfelől az is kétségtelen, hogy a Kaftán munkája legjelentékenyebb irányu dogmatikai mű. Dr. Stange Károly greifswaldi professor épen azért tette ezt bírálata tárgyává 1906-ban ily cím alatt: „Der dogmatische Ertrag der Ritschlianischen Theologie nach Julius Kaftan.“ A kemény ítéletre Wohlermin felelt a „Zeitschrift für Theologie und Kirche“ 1907. 1. füzetében, mialatt a Reformation-ban (1908). Eckert közvetítést kísérelt meg. Végre megérkezett Kaftan felelete is 1908-ban megjelent dogmatikájának 5. és 6. kiadása a „Grundriss des theologischen Wissenschaften“ c. vállalatban (I. Reiche V. I.) J. C. B. Mohr kiadásában, Tübingenben. Rövid előszavában említi szerző, hogy benne a Stange kritikájának is meg akar felelni. Alább látni fogjuk, mennyiben tette ezt, s mennyiben van jogosultsága Stange ítéletének.

(Folyt. köv.)

Dr. Lencz Géza.

IRODALOM.

Mitrovics Gyula összegyűjtött papi dolgozatai. Egyházi, szertartási és más lelkészi beszédek. II. kötet. Közrebocsátja fia ifj. Mitrovics Gyula. Ára kötve 7 ko-

rona. Debrecen 1908. Hegedüs és Sándor könyvkiadó-hivatala. 8 r. 290 l.

Mitrovics összegyűjtött papi dolgozatainak két első kötete prédikációkat tartalmazott. Az ő erős egyéniségét és kiváló szónoki erejét mindenikben láttuk és megbecsültük. Az általa művelt irány ugyan nem talált általános tetszésre, mert e részben kinek-kinek teológiai álláspontja a döntő. Azt azonban mindenkinek el kell ismernie, hogy Mitrovics a szónoki műalkotás terén elsőrangú tekintély és méltán lehet őt követendő példaul állítani.

Most megjelent harmadik kötetében papi dolgozatainak mint liturgust ismerjük meg őt s amint a kötet darabjait végignézzük, azt találjuk, hogy ő mint liturgus sem kisebb a homilétánál. Ugyanazt az egységre törekvést, ugyanazt az erős szerkezetet, ugyanazt a mélyen járó tartalmat találjuk műveiben. Nem szétfolyó terjengős belső kapcsolat nélküli művek ezek s látszik, hogy szerzőjük, egy a meditáció, mint a compositió terén mesternek tekinthető. Gondolatai mindig tartalmasak és a tárgyhoz illők. Ha valaki próbálná megszerkesztetni a Mitrovicstól lerakott alapon a műveket, részleteiben talán tudna, szebbet létrehozni, de az egészet oly tökéletesen megalkotni nem tudá még talán akkor sem, ha ez az ő általa összegyűjtött értékes anyag állana is a rendelkezésére.

Mert megjegyezhetjük ugyan a Mitrovics Gyula beszédeire, hogy a stílusa olyan, mintha — Vörösmarthy szavai szerint — irodalmunk vaskorszakában keletkezett volna, mintha kovácsolt vas volna, de el kell ismernünk, hogy gyönyörű, mély gondolatok vannak beszédeiben, szépen elgondolva s a tartalomhoz méltóképen kifejezve. Van bennük erő, de ez az erő nem ragad bennünket magával, inkább csak bámulatot kelt. Általában inkább alkalmasabb olvasásra, mint elmondásra beszédei, imái, elmékedései egyaránt. Belőlük könnyebben meríthetünk eszméket a magunk mint kölesönözhetünk egy egész gyülekezet számára.

Egyébiránt a kötetben 70 papi dolgozat van összegyűjtve. Nagyrészüik szertartási beszéd s halotti imádság és oráció, más dolgozatai is nagyobb részt, alkalmiak, mint p. o. harminc éves találkozóra, király születésnapjára, reformáció emlékűnnepére, okt. 31 re, óévre, templomszentelésre, urvacsorára, iskolai év kezdetére irt imádságok.

A szertartási beszédek sokszor még tulontúl is, és általában szüksézuak, rövidek. Különösen rövid s így használatra nem igen, inkább csak egy lelkész által készített más hasonló tárgyú beszéd készítésénél gondolatok merítésére alkalmas urvacsora osztáskor tartandó ágendája. De általában rövidek, tömörek művei; a 3. számú papi dolgozata: keresztelei beszéd és imádság; a „Szép örökség...“ c., a 10 és 11 sz. esketési beszéd a 24 és 33. sz. Két konfirmációi beszéd.

Legtöbb beszéd és imádság az elmulásról szól a kötetben. Ezeknek is a nagy része alkalmi. S épen azért, mert nem a halál, az elmulás, mint pusztá elvont eszme szötte e papi dolgozatokat, hanem egy-egy kedves barát ismerős vagy rokon halála: mélyebbek, szivből jövőbbek s szivhez szólóbbak mint az ilyenek általában lenni szoktak. Amint hogy ez természetes is. Minél emberibb, minél mélyebb, mennél nagyobb indulatszülte valamely eszme, annál nevetésesebb egyttal ha erőltetett, kicsinált, de viszont annál mélyebb, szivhezszólóbb, ha igazi, ha őszinte.

A halotti alkalmakra való dolgozatok közül 26 ima, 16 beszéd, 5 beszéd imádsággal. S tekintve azokat kiket elparental, többnek közülük történeti értéke van. Eltemeti a többek között: id. b. Vay Miklós Koronaórt s egyházker. főgondnokot, Bálint József tiszáninenni egyh. ker. főjegzőt stb. stb. Mint ezek a kiváló alkalmiak, épügy nagyon szépek a tárgyuknál fogva is rendkívül ritka és megható imák és beszédek, ilyenek 17, 19, 10, 61. stb. számuk (két koporsó, praxist nem folytató orvos, apagyilkos, vízbefult ifju felett.) De szépek mely érzéstől átszötek azok is, melyek megírására pusztán az elmuláskérdésre inspirálta a jeles szerzőt.

Ha megemlítjük a 29 és 30 számú két bibliamagyarázatot, melyek közül az első a kovászról, a második Péter hitének megtántorodásáról szól rövid vázlatban teljes képét nyújtottuk a kötetnek.

Több mondanivalónk a már elmondottakon kívül nines is. Legfeljebb még megemlíthetjük, hogy a közreboesátó az egyes művek keletkezését, Mitrovics írói eljárását érdekes jellemző jegyzetekben ismerteti. S megjegyezhetem még szintén a közreboesatást illetőleg, hogy a közreboesátó így is derék és hasznos munkát végzett, azonban azt jól tette volna, ha az egyes darabokat akár keletkezésük, akár tárgyuk szerint csoportosította volna.

A kötet külső kiállítása nagyon csinos, egyszerű, izléses. Kapható Debrecenben Hegedüs és Sándor könyvkereskedésében.

Dalmü a Kálmán születésének 400-ik évfordulójára. Kálmán születése 400-ik évfordulójának méltó megünneplésére lázas készülődést fejtenek ki a világ összes reformátusai. Ez a hatalmas mozgalom ihletésbe hozta külföldi kálmánista zeneszerzőinket is, akik közül *Hildebrandt Ulrich* stettini híres orgonista és zeneszerzőnek csak a napokban jelent meg egyszerre francia, angol, német és holland nyelven egy gyönyörű dalmüve, mely művészi értékét tekintve mindenképp méltó lesz a nagy reformátor emlékére szentelendő ünnepségekhez. A dalmü szövegi részének összeállítását a strassburgi egyetem theol. fakultásának egyik kitünősége *Smend* professzor végezte. A mű vegyes kar számára készült, de vannak benne orgonakiséretre alkalmazott gyönyörű szoprán-szólo részek is. A három részre felosztott zenemű fundamentális részét a Béza zsoltárában található 100 zsoltár alapgondolata képezi. Az első rész *Isten dicsőségéről* való himnusz, szövegi részében magában foglalva a 104. zsoltár 27-29., továbbá 31-32. verseit. efézusi levél 1 r. 4. és a 104. zsoltár 35. verseit. A második rész *Ezekiel* 34 r. 23., *Máté* 9 r. 36., s *János* 10 r. 14-15. verseivel a *Jézus Krisztus tiszteletére* szolgál. A harmadik rész pedig az efézusi levél 1 r. 22-23., I. korinth. 12 r. 13., 84 zsolt. 5., és efézus 4 r. 15. versei alapján a Krisztus egyházában munkáló *Szentlélekhez* tartalmaz invokációt. Végül egy, az Istent háromszor szentnek dicsőítő karének képezi finálját a szép dalmünek. A gyönyörű ének mű megszerzésére eleve felhívom hazai nagyobb egyházközségeink s főiskoláink figyelmét. Maga a mű előadása egy fél órát veszen igénybe, éppen azért a jubileumi prédikáció végén érvényesülne legszebben az előadása. Megszerezhetők *Hildebrandt* orgonista-kompozitőrnel, Stettin, Königsplatz 11. (Pomeránia.) *Gyenge János.*

KÖZÉLETÜNK.

Az egyetem felé.

Márc. 25-dikén gyönyörű szép tavaszi idő keretében folyt le az egyetem felé készülő debreceni kollégium nagy ünnepe: a két új bölcsészettanár *Pápay József* (magyar összehasonlító nyelvészet) és *Darkó Jenő* (görög nyelv és irodalom történet) beiktatása.

Pápay a finn ugor összehasonlító nyelvészet uttörőiről, Darkó a filologia köréről és feladatairól beszéltek. A tartalmat tekintve mély tudománnyal, az előadást magát könnyedséggel s mindvégig érdeklődést és a jövőre nézve nagy reménységet keltve.

Méltó nyitánya volt ez alkalom a depr. kollégiumban újra megkezdődött tanárképzésnek, a philosophiai kar hivatalos életbeléptetésének, a debreceni református egyetem megvalósulása kezdetének. Mert az egyetem felé vitetünk. E cél felé indultunk mint prot. egyetem, ennek érdekében szélesítettük ki az eredeti tervezetet 4 karu állami tudomány egyetemmé. Mint Debrecen városi egyetem körülbelől tető alá is kerülhetünk, ha Isten segít és eddigi pártfogóink el nem hagynak. Ezek közül pedig a prot. áldozatkészség, a tiszántuli kerület és Debrecen városa ma is táborunkban vannak. Az adományok és végrendeleti hagyományok nem szüntenek meg a nagy cél érdekében, melynek megvalósítására irányzott nemes szándék sok nagy emberünk lelkében él. Minden évben kerül egy-két nagy alapítónk és kisebb áldozatok is akadnak. Sok jóakarónk még új alkalomra vár. Hajdu megye, a debreceni pénzügyintézetek sem maradhatnak el és a miben rájuk számítunk: (egy-egy tanszék létesítése) nem fognak bennünket cserben hagyni. Mutatják ezt több jelek, mutatja a többek között azon körülmény is, hogy egyes pénzügyintézetek nem győzvé várnak az együttes kezdeményezést évről-évre nevelik s mehozzák áldozataikat. Megkell említenünk ezek közt különösebben a kis *Hajdumegyei Népbankot*, mely évről évre 100 koronát ad az egyetemre s a mai tanárbeiktatáson is küldöttségileg volt képviselve. De ott volt az ünnepélyen a város színe java, a kerület vezetői, püspök, főgondnok. Az iskola helyi gondnoka *Simonffy Imre*, a nemes tanuló ifjuság és a kiket első helyen kellett volna említeni: a budapesti tudomány egyetem tudós tanárai közül többen, köztük *Petz Vilmos*, *Hegedüs István*, *Baroniek Géza*, *Melich János*, kiket

az új tanárokkal együtt többször megújuló lelkesedéssel ünnepelt a közönség.

Emelkedett hangulat uralta a lelkeket s ehhez főtiszteletű püspökünk megnyitó és üdvözlő szavai adták meg a textust. Gilgálról beszélt, a kőoszlopról, melyet a Jordánon átkelt izraeliták raktak össze és a debreceni egyetemről, melyhez mindnyájunknak hordani kell a köveket. Szavai kitörő lelkesedésre keltettek. Méltón zárta be a beiktatót a mostani akadémiai rektornak dr. Jászi Viktornak az egyházkerület ujonnan megválasztott tagjának beszéde az új tanárokhoz a protestantizmus és különösbbe a kálvinizmus jellemzéséről. A főiskolai énekhar szép éneke méltó volt az alkalomhoz, melyhez hasonlókat kívánunk Debrecennek, a főiskolának és a magyar tudományosságának.

* * *

Este a Royalban volt áldomás, melyen a főgondnokot, püspököt, a beiktatót két új tanárt és különösbbe a budapesti vendégeket éltették. A köszöntők magva itt is a debreceni egyetem volt, mely Pápay Józsefben és Darkó Jenőben két jeles munkást és hatalmas erőt nyert s melynek körvonalai mind biztosabban kezdenek kibontakozni.

K Ü L Ö N F É L É K .

— **A kath. papok kongruája.** Letárgyalatott ez a törvényjavaslat is és ezzel is elhárult egy nagy kő a szekularizáció utjából. Ime kitünt, hogy a kath. főpapság kezén és a kath. egyház birtokában lévő nagy állami javak dacára, az állami pénztárból kell kipótolni a szegény róm, kath. plébános és káplán fizetését. Mi akadályozza hát az államot, hogy az összes egyházjavak bevonásával, a melyek mellett a szegény papság nyomorogni kénytelen — az összes papi fizetések egyenesen az állam kasszájából adassanak? Mert ha az nem sérelem, hogy most és ezután a javadalom felét vagy esetleg még annál is többet az állam fizessen, sőt feltebb kívánatos dolog: az sem lesz sérelem, ha az egész fizetést az állam teljesíti. Q. e. d.

— **Debreceni diákok Dévaványán.** Dévaványán, ebben a nagy alföldi egyházban nem rég alakult meg a *Prot. nőegylet*, nagyobbnyira

Tóth Sándornak a külföldet is megjárt s. lelkésznek a kezdeményezésére. A nőegylet már a múlt év ősze óta működik, de nyilvánosság elé csak most a f. hó 7-én lefolyt hangversennyel lépett, mely a debreceni kollégium diákjainak közreműködésével minden tekintetben kitünően sikerült. A hangversenyt a főiskolai zenekar vezette be, azután Németh Károly hittanhallgató szavalt. Szemes Miklós jh. tárogatózott, Nagy Sándor humoros felolvasást tartott. Ezután jön a derék szám: a zenekar vonósnégyese és Szenes Jenő szép hegedű játéka, mely a közönség osztatlan tetszését érdemelte ki; majd Orosz Tamás vig szavalata és Tóth Sándor felolvasása, a nőegylet dolgairól. Végül tánc kivilágos kiviradtig és a bucsu. Ez a bucsu mind a két részről érzékenyen esett. Az egyik fél a szives vendéglátást magasztalta, a város közönsége pedig alig tudott betelni a diákok dicséretével. Erre a dicséretre rá is szolgáltak a fiuk, mert úgy is mint előadók, úgy is mint közönség minden tekintetben jól viselték magukat ez újabb babért szerettek a debreceni kollégiumnak.

— **Kérelem.** Miután az Andaházi—Szilágyi-intézet gondnoki állásáról, közbejött körülmények miatt lemondottam, s a főt. és mélt. egyhker. elnökség ideiglenesen dr. Peczkó Ernő főgymn. tanár urat nevezte ki ez állásra, kinek én az intézet összes nálam volt értékeit, ügyiratait f. hó 24-én át is adtam: most arra kérem a vidéken lakó, s ez Intézet iránt érdeklődő nagy. lelkész urakat, hogy a mennyiben gyülekezeteikben vannak Szilágyi s Nadányi rokonok, kiknek bármely módon is illetékességök van ez Intézet-hez, kérjék föl ezeket, hogy ilyen ügyekkel többé ne én hozzám, hanem nevezett tanár urhoz forduljanak. Az teszi ugyanis szükségessé e kérelem kiadását, hogy a családfák általam tervbe vett új átdolgozása ügyében — felhívásomra — még folyton érkeznek a gondnokság címére anyakönyvi kivonatok, családi értesítők s más ilyen okmányok, a melyeket nekem, ha nevére érkeznek, természetesen át kell adnom az új gondnok urnak, aminthogy az átszámoláskor átadtam a legkisebb, eddig hozzám érkezett valamennyi ilyen okmányt is. Ettől a munkától szeretnék már megszabadulni. Tisztelettel, Debrecen, 1909 márc. 26. *Csiky Lajos*, az And. Szil. nev. int. volt gondnoka.

— **Lelkészcseréltetés.** A hegyközségi-miklósi ref egyházban folyó hó 21-én tölthetett be a lelkészi állás öt pályázó közül, a hivek bizalma közakarattal Silye

Gabor hódmezővásárhelyi segédlelkészben összpontosult s így ő lett a gyülekezet rendes lelkészévé közfelkiáltással megválasztva.

Példátlan az egész magyar zsurnalisztikában „AZ UJSÁG” politikai napilap, káprázatos sikere. Alig 5 éves fennállása után ma „AZ UJSÁG” az egész ország legkedveltebb és legterjedtebb napilapja. A kitünően szerkesztett és végig napról-napról magas tartalmu lap előfizetési ára egész évre 28 korona, félévre 14 korona negyedévre 7 korona, havonként 2 kor. 40 fillér. „AZ UJSÁG” főszerkesztője, Gajári Ödön, szerkesztőtárs: dr. Ágai Béla, főmunkatársak: Herceg Ferenc, Kenedi Géza, Kóbor Tamás, Kozma Andor és Mikszáth Kálmán.

— **A M. Kárpátgyesület Eperjesi Osztálya** a tanulmányi kirándulások és a diákturistaság érdekében lapunk útján a következő levelet intézi az összes tanintézetekhez: „Igen tisztelt Igazgatóság! Van szerencsénk szives tudomására hozni, hogy a tanulóifjúság kirándulásainak előmozdítására tavaly próbaképpen 30 tanulóra szervezett Diákszállót 40 tanuló befogadására kibővítvé ez idén is életbeléptetjük, s hogy előzetes bejelentés mellett nemcsak tanintézetek hivatalos kiránduló-csoportjai, hanem egyes diákturisták is kaphatnak benne tisztességes éjjeli szállást, személyenként 20 fillérért, tisztelettel kérjük a Nagytekingetű Igazgatóságot, hogy a tanulóifjúságot erről az újításról értesíteni méltóztassék. Megjegyezzük, hogy a diákszálló vendégei az Osztály vendéglőjében kedvezményes árért ellátásban részesülnek, s hogy az Osztály vezetősége részéről a legnagyobb figyelemben részesülnek. Ugyanez vonatkozik azokra a felnött turistákra is, a kik az Osztály eperjesi vagy bártfai turistaszállóját igénybe veszik (egy-egy meghálásért 80 fill jár). Együttal van szerencsénk a Nagytekingetű Igazgatóság szives tudomására hozni, hogy tanintézetek kirándulásai számára szivesen állítunk össze igényöknek megfelelő utitervet, s hogy e tervek kivitelében is szivesen segédkezünk, még pedig nemcsak az Osztály területén Sárosmegyében, hanem a Magas-Tátra vidékén is. Különösen a Magas-Tátrába induló kiránduló-csoportoknak ajánljuk, hogy utjukat Kassáról Eperjesen, a szép szinyelipóci völgyön és a történelmi nevezetességű Branyiszkó-hágón át vegyék: ez a kitérés csak egy napot vesz igénybe, s nemcsak igen változatossá és tanulságossá teszi az utat, hanem nagy költséget sem okoz. Sárosmegye egyébiránt is bővelkedik megtekintésre méltó történelmi emlékekben és természeti nevezetességekben, így pl. az eperjesi vértanuk emléke Eperjesen, II. Rákóczi Ferenc udvarháza Eperjesen, II. Rákóczi Ferenc vára és kastélya (a fejedelem elfogatásának színhelye) Nagysároson, a szinyelipóci völgy, a sóvári sófőző, a viláig leghíresebb

nemes-opálbányái Opálbányán. Bártfán a bártfai muzeum, Bártfa-fürdő, Zboró vára, II. Rákóczi Ferenc kastélya, a 100 hársfa, sárosmáriavölgyi üveghuta stb. Mindezek a helyek Eperjesről könnyen elérhetők. Az osztály kulturális törekvéseit az igen tisztelt Igazgatóság szives figyelmébe ajánlja Eperjes, 1909. március hó 10-ikén, a M. Kárpátgyesület Eperjesi Osztályának elnöksége.”

— **Pályázat Koszoru füzetekre.** A M. P. Irodalmi Társaság nyílt pályázatot hirdet Koszoru című kiadványsorozatának 1909. évi tíz füzetére. Kivánalom: evangéliumi keresztyén elbeszélések, életrajzok, jellemképek, traktátusok prózában vagy versben. Szükség van Szegedi Kis István népszerű életrajzára, a vasárnapi (bibliai) iskolák s általában a keresztyén szociális intézmények és törekvések népies ismertetésére. Tartalmi tekintetben az a főkéllék, hogy az evangélium ereje nyilatkozzék meg a füzetekben; alaki szempontból az a fődolog, hogy tösgyökeres magyar nyelven és oly népszerű modorban szóljanak, hogy a nép és a gyermek is épüléssel olvashassa. Egy-egy füzet terjedelme egy kis nyomtatott ivnél rövidebb és másfél ivnél hosszabb nem lehet. Az elfogadott munkák pályadíja kis nyomtatott ivenként 50 (ötven) korona, s a jutalmazott dolgozat MPIT tulajdona lesz. A pályázat nyilvános, jelíges levélke nem szükséges. A pályaművek legkésőbb f. évi június 30-ig a társulat titkárához (Budapest, Kálvintér 7 sz.) küldendők be. Budapest, 1909 március havában Szöts Farkas, a MPIT titkára.

— **„A Kálvin Szövetség”** f. kó 25-én a budapesti Protestáns Iparosképző egyletben a ref. tanoncotthon kérdését tüzvén napirendre, Maday Gyula főgymn. tanár ismertette a kérdést. Ez alkalommal megtekintették az ezen egylet által 100 tanonc művelésére szervezett otthont. Közelebbi ismertetést lapunk más számában adunk, Ápril. hó 2-án a ref. főgimnasium disztermében Rósenberg Augusztia urhölgy, a Magyarországi nőegyletek Szövetségének alelnöknője fogja ismertetni a cselédkérdést (cselédnevelés, cselédvédelem, cselédotthon.) Az előadást eszmecsere követi, a melyben a cselédneveléssel foglalkozó ev. egyletek is résztvesznek. A Kálvin-Szövetség komoly tanulmány tárgyává kívánja tenni e kérdést s részt fog venni a Magyar Társadalomtudományi egyesület és a Magyarországi Nőegyletek Szövetségével együttesen tartandó Országos szaktanácskozmányban.

— **A diakónissa ügyről** a vármegyházdisztermében lesz felolvasó ülés ápril. 22-én, nagyobb ünneplés keretében. Kenessey Béla erdélyi püspök mond megnyitó beszédet, mint a szövetség elnöke.

— **A „Vasárnapi Ujság”** március 21-iki száma képsorozatban közli a pápai várkastélyt, a budapesti

március 15 iki ünnepélyt, érdekes cikk kíséretében régi és újabb bábukát és gyermekviseleteket, képeket az új városligeti „vurstli“-ról stb. Szépirodalmi olvasmányok: Mikszáth Kálmán regénye, Pap Zoltán és Mészáros Gyula verse, Vértesy Gyula novellája, Williamson angolból fordított regénye. Junius Herman Ottó új könyvéről ír cikket. Egyébb közlemények: Csávolszky Lajos arcképe és nekrológja, tárcacikk a hétről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, Sakkjáték stb. A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre 4 kor. a „Világkrónika“-val együtt 4 kor. 80 fill. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest IV., Egyetem u. 4 szám.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Néplap a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre 2 kor. 40 fillér.

— **Tanári vizsga.** Nagy Kálmán tanítóképző intézetünk segédtanára, a paedagógiai szakvizsgálatot, mint tanári szakvizsgájának befejező részét f. hó 22-24. napjain, Budapesten jó eredménnyel letette. Szívesen üdvözljük ez alkalommal az ifju okleveles tanárt, a ki szorgalmával, buzgóságával, rokonszenves viselkedésével tanári hivatottságáról eddig is szép bizonyítást tett.

— **Nyílt levél** Andrassy Kálmán buji lelkész urhoz, mint az adócsökkentési segély-ügyben működő bizottság elnökéhez. Kálmán barátom! az egyházam ügyében felvett jegyzőkönyvben ezt írod: „Ez is rendetlen. — Jobb azonban alig várható ez idő szerint, mert lelkész az O. R. L. E. ügyeivel és az országos beszerzési szövetkezet munkálataival van elfoglalva és saját egyháza kicsinyes szükségleteivel nem bibelődik.“ Azt tartom, hogy ha ezeket a nyilvános jegyzőkönyvbe általad leírt sorokat elolvasod, magad is megbotránkozol a felett s mélyen sajnálni fogod, hogy az O. R. L. E. elleni gyűlöleted ennyire ragadott s a kartársi s baráti szeretetet ennyire megtapostad épen te, aki annak a világ-megváltó szeretetnek olyan avatott hirdetője vagy. Barátom, ha szeretet nincs mi bennünk, különösen az ő igéje hirdetőiben: csak zengő érc és pengő cimbalom minden beszédünk. — Sonkád, 1909 márc. 23, a te sajjószívű barátod Kocsis József.

Felelős szerkesztő: Dr. Ferenczy Gyula.

Pályázat.

Az érmelléki egyházmegyébe kebeleztetett hegyközszentimrei ref. lelkészi állásra, melynek jövedelme pénz, föld és terményekben 229 korona 12 fillér fizetés kiegészítéssel 1600 korona. — A kellően felszerelt pályázati kérvények nagytiszteletű Marjay Péter esperes urhoz Nagyléta u. p. helyben ápril. hónap 24-ik napjáig küldendők be. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfogalandó.

Debrecen, 1909 március 25.

Eröss Lajos
püspök.

Pályázat.

A máramaros-ugocsai egyházmegyében ujonnan alakult nagybocskói missiói lelkészi állomásra.

Javadalom: lakáson kívül a lelkészség nagyobb helyeiről 390 korona készpénz, stóla 50 korona. Ez összeghez járul 1579 korona 60 fillérben megállapított fizetékiegészítés, s az országos közalaptól az előirt módon történő elszámolás kötelezettségével adott 600 korona évi segély. A missiói kör a népszámlálási adatok szerint jelenleg 640 lelket számlál, s 9 olyan helyet foglal magában, hol a kinevezendő lelkésznek egyházi szolgálatokat kell az egyházmegye által előirt szabályzat szerint teljesítenie. Az állás az 1904-ik évi II. t.-c. 51-ik §-a értelmében püspöki kinevezés alá esik, s azonnal elfogalandó.

A törvényszerűen felszerelt pályázati kérvények, május hó 1-ig Szikszay Zoltán espereshez Máramarosszigetre küldendők.

Debrecen, 1909 március 25.

Eröss Lajos
püspök.

Pályázat.

A beregi református egyházmegye kötelékébe tartozó eddig nem kongruás ugornya-gergelyi társcegyház rendes lelkészi állására.

Jövedelem: Lakás és belsőség használásán kívül egyházmegyei értékelés szerint 1730 kor. azaz egyezerhétsházharminc korona.

Az egyházi adócsökkentés ügye teljesen rendben van. A megválasztott lelkész az állást a

megerősítés után három hónappal foglalhatja el, mert az alkalmazott helyettes lelkésznek Egyh. Törv. szerint 3 hónappal előbb kell felmondani az állást, ez pedig csak a lelkészválasztás megerősítése után történhetik.

A megválasztott lelkész a netalán felszámított s e. m. szabály szerint megállapított befektetések értékét visszatéríteni tartozik. A törvény szerűen felszerelt pályázati kérvények folyó 1909. év április hó 19. (tizenkilenc) napjáig Sütő Kálmán espereshez (Munkács postahely Bereg m.) küldendők be.

Debrecen, 1909. március 24.

Eröss Lajos
püspök

Hegedüs és Sándor

Protestáns irodalmi könyvkiadóhivatalában
DEBRECENBEN.

Megjelent és kaphatók:

- Eröss Lajos.** Apothétika. Ára: vászonkötésben 8 kor.
- Eröss Lajos.** Budhista katekizmus. Németből fordítva, Ára: füzve 3 korona. Vászonkötésben 4 korona.
- Sz. Kiss károly.** Estéli órák. I. Ára füzve 3 k. Vászonkötésben 5 korona.
- Jancsó Sándor:** Kálvin János élete és egyházpolitikája. Ára füzve 2 kor. Vászonkötésben 4 korona.
- Nagy Károly:** Kálvin theológiája. Ára Vászonkötésben 6 kor.
- Babay Kálmán.** Ravatal mellett I. Ára: Vászonkötésben 6 korona.
- Nyáry Pál.** Szoroskapu. Ára: füzve 4 kor, Vászonkötésben 6 korona.
- Jánossi Zoltán.** Papi dolgozatok III. (közönséges egyházi beszédek) Ára: vászonkötésben 6 korona.
- Mitrovits Gyula.** Papi dolgozatok III. Ára: vászonkötésben 1 korona.
- S. Szabó József.** Debreceni Lelkészi Tár. (Gyakorlati ref. papi lexikon) VI. Ára: vászonkötésben 10 korona.
- Zsiray Károly:** Kongrua kézikönyv. Ára füzve 1 kor. 50 fill.
- Dr. Kun Béla.** Kálvin egyházalkotmánya. Ára 2 korona.
- ” ” Magyar református egyházalkotmány. Ára 7 korona.
- Konfirmációra való káté.** Készítette Sz. Papp István. Közrebocsátotta Révész Balint. Átdolgozta S. Szabó József. Ára 30 fillér.

— **Dr. Láng szanatóriumában** felvétetnek —
elme- és ragályos bajok kivételével — bármely betegségben szenvedők. Napi ápolási díjak 6 koronától 12 koronáig. Külön szobák és közös kórtermek. Roentgenlaboratórium, elktromos gyógyeszközök, legmodernebbül felszerelt műtőterem. Az intézet bárki által, bármikor megtekinthető, tudakozódásokra az intézet tulajdonosa készséggel szolgál felvilágosítással. Cim: Dr. Láng szanatórium. Debrecen, Kossuth-utca 39 szám.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzsbetétre több mint 800,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 2500,000 korona tőkének felel meg

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hétbármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzalog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zalog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz

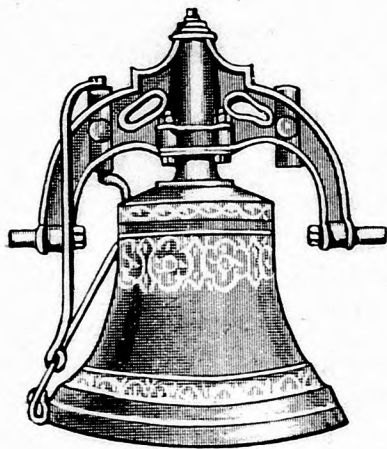
Baktai EGRY FERENCZ

Kisgejőcön, (Ung m.)

ajánlja harangjait és vas harangállványait.

A műhely alapított az 1793-ik évben.

Kitüntetve a Milleniumi kiállításon, Hódmezővásárhelyen, Pécsen és az országos Iparegyesület által Budapesten. Ezenkívül nagyon sok elismerő és köszönő irat által amelyből egy, a kiállító b. engedelméből itt közöl-
tetik

Igen tisztelt Egry ur!

Mellékelve küldöm a tibi harangárát, hangja rendkívül imponál. Nagyon köszönöm, hogy így szépen elkészíteni sziveskedett — Sirtam örömben, mikor hatalmas hangját először meghallottam. Őt faluban vannak ott hiveink s mind az ötben meghallották a remek harang zugó ércesen-gését.

Remélhetőleg a templom is mihamar kész lesz és felszentelhetjük azt. E sorok utján ezennel meghívom a szentelésre, remélem lesz szerencsém ott a harangöntés művészet és lelkes kálvinista embert is üdvözölhetni. — A viszontlátás reményében a legszívesebben köszönti Budapesten (Veres Pálné-utca 26.)

Özv. báji Patay Gyuláné. Szatmáry Király Anna.

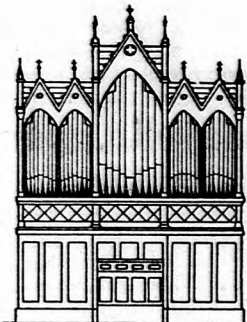
Orgonagyár.

villamos gépekkel berendezve

Rieger Ottó

Budapest, VII. Garay-u. 48.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi és párisi kiállításon valamint a pécsi országos kiállításon kitüntetve.

Legolcsóbb árban és kedvező fizetési feltételek mellett szállít kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus) és villamos tartós, nemeshangu orgonákat.

Rieger orgonagyárai 36 évi fennállás óta 1500 orgonát szállítottak.

Tervezetek és rajzok díjmentesen.

Sesztina Lajos

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piacz-utca 23. sz.

Fegyvertöltény-hüvelyek :

Lefauchaux és Lancaster barna, szürke, zöld.

Hüvely dugasz, réz-gyutacs.

Revolver és Flaubert töltények. Ólom-sörét.

Revolverek, Flaubert-fegyverek.

Szétküldés 5 kilós postacsomagokban.

Vaskályhák fa- és szénfűtésre.

Meidinger, Kráder és Friedlandi kályhák.

Főzőkonyhák.

Figyelem!

Szőlőoltványt, szőlőveszszőt ne rendeljen addig, míg tőlem árjegyzéket nem kér! Gyökeres oltványok ezre 140 korona, Delaware ezre 100 korona.

Czim :

Szigyártó Nagy Mihály

Felsőseged, Somogy megye.

Orgona - Harmoniumok.

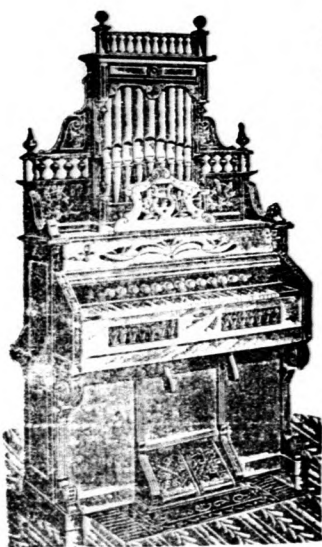
A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchíd-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) Tárogató; általánosan elismert legjobbj, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott is kolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Nem kell többé
10000 frtos régi hegedű

REMÉNYI MIHÁLY

mű-hegedű készítő

a magy. kir. zeneakadémia házi hangszerésze legújabb találmánya a „Hangfokozó gerenda” annak bármely hegedűbe, vagy gordonkába illesztése után az sokkal jobb nemesebb és erősebb hangot kap.

Kezesség minden egyes hangszerért, Reményi sajátkészítményű új hegedűi pótolják a drága mesterhegedűket, miután a legnagyobb hangversenyteremben megfélelnék bizonyítékul annak, hogy GEYER STEFI a legnagyobb hegedűművész a Vigadó nagytermében egy Reményi-féle új hegedűn sikerrel hangversenyzett.

Hegedű tisztítási és javítási műterem

BUDAPEST, KIRÁLY-U. 38. SZÁM.

Zenekarok felszerelése a legmérékeltebb árakon.

Költségvetés díjtalan.

Ne vegyen semmiféle hangszert, míg Reményi legújabb árjegyzékét el nem olvasta.

Nagy raktár az összes és húrokban. — Régi hangszerek vétele és becserelese. — Ezen lapra hivatkozva minden hangszerről külön-külön árjegyzék küldetik.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangu könyvkötészete és diszműves üzlete

DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jókötésben Szent Bibliát és emléklapokat különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószekeken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcsészakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stylusban, levéltári okmánytartók.*

Novotny Antal

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896 orsz. kiállításán milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

Löfkovits Arthur

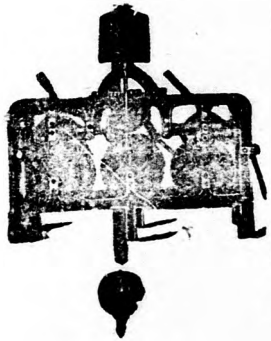
— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Toronyórák

palota-, varosházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebbben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.
50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Debreceni Protestáns Lap könyvnyomdája

elvállal mindennemű nyomdai munkát, u. m.

Táblázatokat, Alapszabályokat, Könyveket,
Műveket, Báli meghívókat, Névjegyeket,
Röpiratokat, Adó könyvecskéket, Lapokat,
Termény-, Pénz-, Magtárkezelési íveket,
Lakodalmi kártyákat Stb.

Pályázat.

Káplánt keresek magam mellé. Fizetése, mosást és ágyneműt kivéve teljes ellátás és évenként 600 kor. mely havonként előre lesz fizetendő. Állás f. évi ápril. 1-én elfoglalandó.

Tiszaszentimre 1909 márc. 16.

Kádár Antal
ret. lelkész

Pályázat.

A máramarosszigeti református Lyceum igazgatótanácsa a Lyceum pénztárnoki állására pályázatot hirdet.

A megválasztandó pénztárnok évi javadalmazása 1200 korona fizetés és 400 kor. lakbérben van megállapítva.

A pénztárnok kötelessége az iskola pénztárait kezelni, pénzeit, értékeit és értékokmányait őrizni, a szabályzat értelmében szükséges pénztári naplót, értéktáblázatokat, kimutatásokat és nyilvántartásokat vezetni, az intézet vagyonára felügyelni s a igazgatótanácsnak időről-időre kiadott utasításait pontosan végrehajtani. Végül köteles a tiszántuli református egyházkerület pénztárába két évi fizetésének megfelelő biztosítékot letenni.

A választás joga a máramarosszigeti református Lyceum igazgatótanácsát illeti.

A hirdetett állásra csakis református vallású egyén választhatik meg.

A pályázni kívánók felhivatnak, hogy okmányaikkal felszerelt pályázati kérvényüket 1909 ápril. 15-ig a máramarosszigeti református Lyceum Igazgatótanácsához adják be.

Három havi felmondás joga úgy az intézet, mint a megválasztandó pénztárnok részére biztosítottatik.

Máramarossziget 1909 március hó 12.

Héder János
lyc. h. godnok, elnök.

Hirdetések felvételnek

a kiadóhivatalban.

Telefon 292.

Telefon 292.

Központi
d r o u g e r i a

Debrecenben, Piac-utca (Városház-épület)
Telegdi K. Lajos fele üzlethelyiségben

M E G N Y I L T

Legjobban felszerelt gyógyszer raktár gyógyszerek
eredeti kereskedelmi áron, kézi gyógyszerek a
háznál eredeti áron.

Nagy választék!

Valódi angol tea, rum, francia cognac. Illatszerek,
szappanok, körömápoló szerek. Fogkefék, fog-
paszták, szájvizek és fogporok, Hajfesték, fésűk.
Bel- és külföldi különlegességek, betegápoláshoz
szükséges cikkekben.

Telefon 292.

Telefon 292.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

T E M E S V Á R.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-
Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.)

Világkivitel

A legjobb magvak. A legnemesebb
csemetefák. A legszebb diszfák,
cserjék, rózsák, fenyők.

Kertészeti kézikönyv dilettánsoknak.

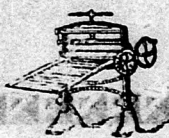
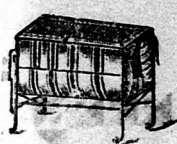
Dus főárjegyzék ingyen

Uj papi diszegyenruha!

Az 1908. évi Október hó 5-én tartatott Orsz. Lelkészegyesületi gyűlés Budapesten elha-
tározta, hogy a lelkészi kar részére a már ismertetett s időszerűsége folytán nélkülöz-
hetetlen diszes egyenruhát ajánl ünnep alkalmankor való viselésre, hogy az egyházi
méltóságot jobban kiemelje az egyforma külsőben rejlő erőt és az összetartozandóságot
fokozza. Nemes Mihály történelmi festőművész az O. R. L. E. megbízása folytán
tervezett ilyen diszes tógát, övvel; palástot kun-süveggel. Ezen tervet az Orle. elfo-
adta s tagjainak ajánlotta. **Szántó József** papi szabó első hmvásárhelyi
Ezen diszes ruhákat diszmagyarruha készítő, szabó
mester stilszerűen és a legjutányosabb árban készíti. Egyházkerületi és egyházmegyei
gyűlésekre elmegy saját költségén. Bemutatja ott a minta ruháit s a megrendelőknek
mértéket vesz. Vagy mérték megküldése esetén is eltudja készíteni azt. Pontos kivite-
lért szavatol. Fenti ruhákat készíttetni óhajtó érdeklődőknek bővebb felvilágosítást ez
ügyben képes árjegyzéket mértékvételi magyarázattal ingyen és bérmentve

Szántó József szabómester nyújt,
Hódmezővásárhelyről.

Nyomatott a Debr. Prot. Lap könyvnyomdájában.

TÓTH GYULA

Debrecen, Piac-utca 20.

Budweisi és honi gyártmányu porcellán, valamint Meißinger köpeny és öntött

vaskályhák.

Minden szerkezetű vas- és porcellánburkolatu konyhák. Multiplicator hőfejlesztő kályhabetétek, vadászfegyverek és felszerelések, revolverek, hüvelyek és töltények

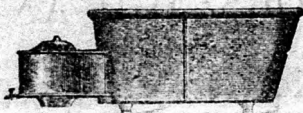
Lőporáruda.

Ujdonság! Browning-rendszerű ismétlő fegyver 190. minta.

Szén- és fakosarak, melegvédők, fürdőkádak, vasbutorok, gyermekszékek és kocsik, mosdókészletek, fényszett konyhafelszerelések, gépmangorlók és faesarak, gummi átvonattal

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Pozdech József utóda

Thury Ferencz

BUDAPEST. VI. Lehel-u. 8. a.

Alapított 1847- ben.

Harang és ércöntőde. Fuvógyár Lópatkógyár. Nagy szerkovaesség.

Elvállal minden nagyságú harang-öntés és oly új modorú harang-felszerelést hogy a harangok használatára a koronába való fordítás által tizenkétszer helycserelehető legyen, mi által a kikopás csak kis mértékben következhetik be s így a harang a megrepesztéstől megóvatik; a harang húzásához pedig a régi módszerellenében csupán az egy rész erő kivántatik, tehát egy ember maga egyszerre több harangot is készit a gyár vertvas harangállványát is, mely a tornyot a rázkódtatástól teljesen megóvja s tekinettel a harangállvány szerkezetére tűz esetén a harangokat az olvadástól megóvdi; új, rendszerű szerinti régi harangok új modorú felszerelését is elvállalja, valamint meglevő harangokhoz új, összhangzatban aharangokat önt. Régi harangokat készpénz gyanánt elfogad s az árakat úgy az öntősekért, valamint az állványokért legjutányosabbra szabja és fizetési föltételeket is enged. Kívánt-ra pedig fölvilágosításokkal készségesen szolgál. Nagyobb harangöntetett és föl szereltett az általunk fölállalt új rendszer szerint, 1650 darab, vas-állvány pedig 750 darab, a melyekből következő helyiségek részére szállítottunk Hajdu és Biharvár-megyék területén u. m. Hajdu-Nánás, Hajdu-Dorog, Hajdu-Böszörmény, Hajdu-Hadház, Hajdu-Szoboszló, Balmaz-Ujváros, Püspök-Ladány, Nádudvar, Debreczen, Mike-Pécs-Derecske, Bagamér, Báránd, N.-Várád, N.-Szalonta, N. Bajom, N.-Léta, N.-Szántó, Berettyó-Ujfalú, Szaká-Ér-Diószeg, Ér-Endréd, Ér-Mihályfalva, Ér-Hatvan, Bihar-Püspöki, Kis-Marja, Mező-Keresztes, Csermő, Fűzes-Gyarmat, Mező-Gyán, Mező-Kövesd, Po-csaj, Gálós-Petri, Tisza-Valk, Tisza-Lucz, Arpád, Erdő-Gyárok, Hosszu-Pálvi, Bihar-Diószeg Fekete-Bátor, stb.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH

Budapest, Váci-körút 63,

által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak,

Locomobil és gőzcséplőgépek,

szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyújtók, boronák, sorvetőgépek, Planet Jr. kapálók, szeoskavágók, répvágók, kukoriczamorzsolók, darálók, őrlőmalmok, egyetemes acél-akék, 2- és 3-vásu ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Képviselő és bizományi raktár

Laczka László

géplakatos mester
Debrecen,
II. Bethlen-utca 48. sz.

Király balzsam Köszvény és csusz ellen.

◆ ◆ Legujabb gyógyszer. ◆ ◆

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **köszvény**nél **csuznál** továbbá meghüleséknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a **Hajdusági pedrót!!** híres mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszer-tára a hol mindn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdreti árakban szerezhetők be.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődeje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKÓCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegtakarítás éretik el. **Kitűnő jó hang és tartóságáért több évi jótállás.** Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang fölszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vasárványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre való kitérését, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való fölszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel iteltetve.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

ÚJ ORGONÁKAT

készítek a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládaival. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzeltető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is **precizen** azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással berendezve.

Országgh Sándor és Fia

cs. és kir. udvari szállító

RÁKOS-PALOTA, Budapest mellett.

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy diszoklevéllel“ (első díj) és „Ferenc József lovagrenddel“, az 1904. évi veszprémi kiállításon „arany éremmel“ (első díj), az 1906. évi kassai kiállításon „diszoklevéllel“ (első díj) kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitűnő hangú és szerkezetű, főleg a legujabb légnymatu (pneumatikai) orgonákat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgonáink készletben vannak. Eddig 700-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitűnő hangú harmoniumok minden nagyságban. Harmiumok tetszésszerinti rajz és változat összeállításal rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra díjmentesen küldetik.